

EAN-viivat yhteiseksi iloksi

Teksti: Hannu Markus
Kuvat: Sokos-Market, Kouvola

"Ei enää takaisin EAN-järjestelmää edeltävään aikaan." Näin vakuuttaa tyytyväisenä Kouvolan Sokos-Marketin tavaratalojohtaja Aatto Liukkonen yhdessä kassahenkilöstön kanssa. Järjestelmä helpottaa koko henkilöstön työtä merkittävästi. Myös asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä.

Paikallisen Osuuskauppa Ympäristön omistama Sokos-Market Kouvola on tyyppillinen automarket-tavaratalo, jossa kaupanteko painottuu loppuviikolle. Se on 200 miljoonan markan liikevaihdollaan Suomen viidenneksi suurin tavaratalo ja suurin pääkaupunkiseudun ulkopuolisista myymälöistä.

Markettia remontoitiin ja laajennettiin vuonna 1985. Samalla se sai uudet kassalaitteet ja siirtyi tietokonekauteen. Nokian toimittama myymäläjärjestelmä EAN- ja maksukortinlukijoihin otettiin käyttöön uudistetun liikkeen avajaisissa syyskuussa 1985.

EAN helpottanut hinnoittelua

Kokemuksen perusteella Liukkonen pitää EAN-koodien suurimpana hyötynä hinnoittelun helpottumista. "Osastoilta on jäänyt pois ras-

"Järjestelmä otettiin käyttöön entisellä henkilöstöllä. Yhtään atk-henkilöä ei ole tarvinnut palkata. Ja tarvittaessa on saatu aina apua Nokialta. Olemme olleet erittäin tyytyväisiä Nokian myymäläjärjestelmien neuvontapalveluun, josta on löytynyt apua mihin kellonai-kaan tahansa", kertoo Sokos-Marketin tavaratalojohtaja Aatto Liukkonen.

kas ja kallis hinnoittelu. Uudet tuotteet ovat heti valmiita myyntiin, kunhan järjestelmään syötetään tarvittavat tuotetiedot hintoihin", Liukkonen toteaa.

Myös punnittavien tuotteiden hinnoittelu on huomiotu EAN-järjestelmässä. Punnit-taviin tuotteisiin tulostuu kaup-paan vaaoilla tarra, jonka EAN-koodi kertoo tuotteen li-säksi hinnan. Kassoilla viiva-

koodinlukijat (scannerit) osaa-vat lukea hinnan suoraan tar-rasta.

Joidenkin vaihtuvapainois-ten tuotteiden, kuten juusto-palojen, kyljessä on tuotenu-meron ja painon sisältävä EAN-koodi. Kassajärjestelmä pystyy painon ja järjestelmäs-sä olevan kilohinnan perus-teella laskemaan hinnan.

"Esimerkiksi kun juusto on tarjouskassa, meidän ei tarvit-

se hinnoitella juustopaloja uu-destaan. Järjestelmään tarvit-see syöttää vain uusi kilohin-ta. Näin järjestelmä helpottaa oleellisesti myös vaihtuvapai-noisten tuotteiden hinnoitte-lua", Liukkonen sanoo.

Vaakojen lisäksi kaupassa on käytössä pari koodauslai-tetta, joilla mm. vaihtuvapai-noisiin, valmiiksi pakattuihin tuotteisiin saadaan EAN-koo-dit.

vinä Sokos-Marketin linjakas-soilla käsitellään lähes 80 000 tavaraa. Näin voi vain kuvitel-la, miten siitä enää selvittäi-siin ilman EAN-lukijoita.

Hintavirheet pois

EAN-koodaus varmistaa sen, että asiakkaalta tulee pe-riytyksi tuotteista oikeat hin-nat. Kassahenkilön ei enää tarvitse muistaa hintoja. Ne saadaan automaattisesti jär-jestelmän muistista EAN-koo-din mukaan.

Liukkonen kertoo Sokos-Marketissa olevan päivittäin 50-150 tarjoustuotetta, joiden hintojen muistaminen on kas-sanhoitajalle suuri rasite. EAN-koodaus on vapauttanut kassan muistamistaakasta, sil-lä tiedot kampanjatuotteista voidaan syöttää järjestelmään etukäteen.

"Aiemmin tieto päivän tar-jouksista ei välttämättä men-nyt kaikille kassoille. Nyt tätä ongelmaa ei enää ole", Liukko-nen toteaa.

Asiakkaalle selväkieliset kuitit

Asiakas saa kassalta selvä-kielisen kuitin, joka kertoo hintojen lisäksi mm. tuoteni-mikkeet, maksutavan sekä os-toajankohdan päivämäärän ja kellonajan tarkkuudella. Tili-asiakas saa kuitilleen myös ajantasaiset saldotietonsa se-kä mahdollisesti huomautuk-sen erääntyneestä saldosta.

"Asiakkaat tallettavat kas-sakuitit nykyisin entistä pa-remmin. Se on näkynyt kasso-jen ympäristön siisteytenä", Liukkonen huomauttaa.

jatkuu sivulla 18

Mitä EAN-koodi kertoo

EAN (European Article Numbering) -koodi koostuu numerosarjasta, joka esitetään optisesti luettavina vii-voina. Koodi on tarkoitettu helpottamaan tietotekniikan käyttöä kaupassa.

Nimestään huolimatta EAN ei ole eurooppalainen keksintö. Se tulee Yhdysvalloista, missä sitä kutsutaan nimellä UPC (Uniform Product Code).

EAN-koodista on useita versioita. Tavallisin on 13-numeroinen EAN-13 -koodi. Sen kaksi ensimmäistä numeroa kertoo valmistusmaan (Suomi 64), neljä seuraavaa valmistajan ja seuraavat kuusi numeroa tuotteen. Viimeinen numero on tarkistusnumero.

Punnittaville tuotteille ei riitä pelkkä tuotenumero, vaan tarvitaan lisäksi tieto tavarain painosta tai hin-nasta. EAN-koodit, joiden kaksi ensimmäistä nume-roa ovat 20-29, on varattu punnittaville tuotteille. Jos esimerkiksi koodi alkaa 20:lla, loppuosa koodista si-sältää tuotenumeron ja hinnan penneinä sekä tarkis-tusnumeron. Jos koodi esimerkiksi alkaa 23:lla, se kertoo tuotenumeron lisäksi painon grammoina.

Uusimmat kaupan vaa'at pystyvät tulostamaan punnittaviin tuotteisiin tarroja, joissa on tuotteen ja hinnan tai painon kertova EAN-koodi.

Myymälässä voidaan tehdä oma koodaus tuottei-siin, joita ei ole pakkausvaiheessa varustettu EAN-koodilla. Nämä koodataan 02-alkuisella EAN-koo-dilla. Tuotteiden koodaamiseen myymälöissä on eri-koislaitteita. Lisäksi monet nykyisistä kirjoittimista tu-lostavat EAN-koodeja. Näitä ovat mm. Nokian edus-tamat Laser 10 ja Fujitsu.

EAN-kassajärjestelmä osaa käsitellä kaikki erikois-tarkoituksiin varatut koodit. Jos esimerkiksi EAN-koo-dissa on kerrottu tuote ja paino, järjestelmä pystyy painon ja järjestelmässä olevan kilohinnan perusteel-la laskemaan tuotteen hinnan.

Koodin lukemiseen on saatavissa pöytätuokaimien (-scannereiden) lisäksi lukukyniä ja pistoolin muotoi-sia lukijoita.

Jokaisella EAN-koodijärjestelmään kuuluvalla maalla on oma EAN-asioita koordinoiva elin. Suo-messa EAN:stä vastaa Keskuskauppakamarin tavara-koodilautakunta.

EAN-viivat yhteiseksi iloksi

...jatkoa sivulta 9

Kassat ja asiakkaat tyytyväisiä

Kassahenkilöt ovat kokee-
neet järjestelmän myönteise-
nä edistysaskeleena.

"Meiltä jäi vuoden vaihtees-
sa yksi kassanhoitaja eläkkeel-
le. Hän oli ollut yli 47 vuotta
toivissa kaupassa ja ehti noin
vuoden verran työskennellä
uudella EAN-järjestelmällä.
Hän totesi, ettei ollut koko
kaupassaoloaikanaan kokenut
näin oleellisesti työtä helpot-
tavaa keksintöä. Hänen oli ol-
lut täysin stressitöntä työ-
kennellä kassalla, kun ei tar-
vinnut muistaa satoja hinto-
ja", Liukkonen kuvailee.

Kun kassatoimintojen no-
peus ja luotettavuus ovat pa-
rantuneet sekä inhimilliset
virheet vähentyneet, myös
asiakkaat ovat kokeneet jär-
jestelmän palvelun parantumi-
sena. He luottavat siihen, että
koneelta tulevat oikeat hinnat.
"Asiakkaat ovat olleet vähin-
täänkin yhtä tyytyväisiä jär-
jestelmään kuin kaupan henki-
lökunta", Liukkonen korostaa.

Entistä tarkempaa tietoa

Parantunut tiedon saanti on
ollut yksi uuden järjestelmän
merkittävistä hyödyistä.
EAN-tuotteista saadaan tuo-
tekohtaista tietoa.

Suoraan päätteeltä voidaan
nähdä mm. halutun tuotteen
kumulatiiviset myynnit ja tuo-
tot edelliseltä päivältä, edelli-
seltä kuukaudelta, kuluvan
kuukauden ja vuoden alusta.

Erilaiset järjestelmästä saa-
tavat raportit helpottavat
osastojen työskentelyä. Rapo-
rtit kertovat tarkasti osas-
tojen kannattavuudesta sekä
myynnin ja tuoton rakentees-
ta. Raporteista voidaan seura-
ta entistä paremmin mm. tili-
myyntiä, raha- ja tavaravirto-
ja sekä henkilökunnan kuormi-
tusta.

Esimerkiksi panoslaskel-
mista nähdään, millaisilla tar-
jouksilla saadaan eniten asi-
akkaita ja millaisilla katteilla.

Panoslaskelmat vaikuttavat
tarjoustuotteiden valintaan ja
tuotevalikoimaa koskevaan
päätöksentekoon. "Aiemmin
saman tiedon saamiseksi olisi
joka aamu tai ilta pitänyt teh-
dä työläs inventointi", Liukko-
nen vertaa.

"Päivittäistavaroiden osas-
tolla katteet ovat järjestelmän
käyttöaikana merkittävästi
parantuneet", Liukkonen to-
teaa. Hän olettaakin viime
vuoden katteen osittain paran-
tuneen juuri uuden järjestel-
män kampanja- ja kateseuran-
nan ansiosta.

EAN-koodit yleistyneet

Noin 24 prosenttia Sokos-
Marketin yli 23 000 tuotteesta
on varustettu EAN-koodilla.
Myydystä tuotteista kappale-
määräisesti noin 70 prosenttia
on EAN-koodattu. Elintarvik-
keiden tavaravirrasta peräti
85 prosenttia on jo EAN-koo-
dattu.

"EAN-koodit ovat yleisty-
neet merkittävästi järjestel-
mämme käyttöaikana. Alussa
EAN-koodattuja tuotteita oli
vain noin 30 prosenttia, ja

elintarvikkeistakin alta puo-
let", Liukkonen kertoo.

Liukkosen mielestä tuotteet
pitäisi koodata siellä missä ne
pakataankin. Hän 'antaa sa-
piskaa' makkarateollisuudelle
ja Valiolle, jotka ovat eden-
neet hitaanaisesti pakkaa-
miensa vaihtuvapainoisten
tuotteiden koodauksessa. "To-
sin viime aikoina EAN-koodit
ovat yleistyneet niidenkin
tuotteissa. Maitotaloustuo-
tteet ovat kaikki jo nykyisin
EAN-koodattuja", Liukkonen
lisää. □

Mikko 3 ohjaa myymäläjärjestelmää

Kouvolan Sokos-Marketin
myymäläjärjestelmän keskus-
laitteistona on Mikko 3 -tieto-
kone. Marketissa on 17 linja-
ja 10 pistekassaa, joiden toi-
mintaa ohjaa kolme Mikko 3
-kassalinjaohjainta.

Kaikilla linjakassoilla on
EAN-koodin lukemiseen pöy-
tätutkaimet (-scannerit) ja
kahdella pistekassalla lukuky-
nät. Jokaisella kassalla on
myös maksukortinlukija.

Järjestelmä sisältää varsi-
naisten kassatoimintojen li-
säksi melkoisen taustajärjes-
telmän, jolla mm. päivitetään
järjestelmän tietoja ja saa-
daan erilaisia tilastoja ja ra-
portteja päätöksenteon tuek-
si.

Taustajärjestelmässä on vii-
si näyttöpäätettä, kaksi kirjoi-
tinta, MikroMikko 2 ja pari
modeemia. Toinen kirjoitti-
mista on raportointiin ja toi-
nen hyllynreunaetikettien tu-
lostamiseen.

MikroMikko 2:lla ollaan
mm. yhteydessä Osuuspank-
kien Keskuspankkiin Helsin-
kiin, jonne päivittäin lähete-
tään konekieliset maksukortti-
tositteet linjasiirtona.